

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Cuvântarea

pronunțată de Pré Sânția Sa, părintele Episcop
al Aradului Ioan Meșianu la deschiderea se-
siunei ordinare a sinodului eparchial aradan
din 1893.

Christos a înviat!

D-lor deputați!

Când prea bunul Dumnezeu, întru adênca sa înțelepciune a creat pre om de cea mai alêsă dintre toate ființele pământului spre un scop măreț și înalt, pre lângă multe alte mari daruri, cu cari l'a binecuvântat, a mai sădit în inima lui și indispensabilul sîmț religios, ca cel mai puternic mijloc la ajungerea scopului.

Prin sădirea sîmțului religios în inima omului, a voit înțelepciunea divină a deștepta în el dorința și nisuința tot spre mai mare dezvoltare a facultăților sale sufletesci, a voit înțelepciunea divină a l stimula la tot mai mare perfecțiune, și astfel a l apropia tot mai mult de Dumnezeu Creatoriul său și prin acêsta de bine și fericire: scopul suprem al omului.

Avênd sîmțul religios o asemenea misiune măreță și convingêndu-se ômenii, că în ce măsură se va desvolta și cultiva acela, în aceeași măsură va și contribui la apropierea lor de mărețul scop destinat de Dumnezeu, încă din cele mai vechi timpuri, dar mai ales dela ivirea creștinismului au început a cultiva tot mai mult acel sîmț intrunindu-se spre acel scop în societăți religiôsă după limbă și credință, ridicând biserici și înființând școle confesionale, precum și alte instituțiuni filantropice, apoi punênd toate acestea sub îngrijirea celor mai distinși reprezentanți ai lor.

Urmând și fericirii nostri părinți ômenilor înțelepți încă dela începutul creștinătății, s'au intr'unit și ei în societate religiôsă, întemeiând astfel biserica noastră ortodocsă națională atât pentru dezvoltarea și cultivarea sîmțului religios, cât și pentru a ne lăsa

și nouă urmașilor lor un centru de cultură religiôsă-morală ca și un scut puternic contra tuturor vicisitudinilor timpurilor în toate împrejurările, un scut, care se ne asigure existența pe secl înaintea.

Dacă biserica străbună în toate timpurile și împrejurările a fost și este scutul și adăpostul nêmului nostru, se nu uităm, D-lor deputați, că la acêsta a contribuit mai mult sîmțul religios, de care a fost însuflețit clerul și poporul nostru. De unde urmêză, că dacă voim, ca biserica străbună se fie și în viitor asemenea scut puternic al nostru și al urmașilor nostri precum fû și al străbunilor nostri, — și cine n'ar dori acêsta în fortunosele valuri ale acestei vieți — atunci datorința mare avem a cultiva și noi în măsură tot mai mare sîmțul religios, căci în ce măsură vom face acêsta, în acea măsură ne vom asecura și viitoriul nostru, și din contră, în ce măsură vom neglija cultivarea sîmțului religios, în aceeași ni se va periclita și existența noastră.

Din acestea veți binevoi a vedé D-lor deputați, că avem nu numai neapărată trebuință, dar și o imperiôsă datorință a face acêsta mai ales în timpul de acum, când sôrtea bisericeii noastre din ți în ți devine tot mai îngrijitoare, când pe lângă îndiferentismul religios, ce se observă mai în toate părțile în timpul mai nou, vedem chiar pe înaltul guvern al patriei pășind înaintea țerii cu un fel de program politic bisericesc, care dacă s'ar realiza, ar străforma secularele instituțiuni ale patriei și ale bisericeii, ba intenționata căsătorie civilă, ar slăbi credința în sântenia unei taine și prin acêsta și bunele moravuri.

Cine va considera D-lor deputați, că căsătoria este una dintre tainele legii cei nouă, cari sunt bazele bisericeii noastre, ușor va înțelege, cât de mult s'ar sguđui sîmțul religios al credincioșilor nostri, dacă s'ar realiza programa politico-bisericească a înaltului guvern.

De aceea avem o mare și imperiôsă datorință, D-lor deputați, nu numai a apêra drepturile bisericeii noastre între marginile legii în tot locul și în

tot timpul, dar și pe terenul bisericesc a ne folosi de cele mai eficace mijloce legale de apărare, între cari unul și cel mai probat este și rămâne dezvoltarea simțului religios la clerul și poporul nostru în măsură tot mai mare, ca să pôta înfrunta cu succes toate cercările obvenitoare.

Simțul religios se desvôltă mai cu succes Dlor deputați prin cultivarea celor trei mari virtuți evangelice: credința, dragostea și speranța creștină.

Deci să ținem și noi sus și tare la aceste trei virtuți cardinale ale bisericii noastre, cultivându-le tot mai mult și făcând și pre ceilalți ai noștri să le cultive. Să spunem, D-lor deputați, la toate ocașiunile binevenite preoților și poporului nostru, că dacă voim a esista și a înainta; dacă voim un viitor mai bun și mai fericit, atunci să nu uităm, că baza acestei existențe și a acelui viitor al nostru este biserica străbună, cu cele trei virtuți cardinale; să nu uităm că slăbind acelea în sufletul nostru slăbesc bazele existenței și ale viitoriului nostru, și de aceea să stăruim cu toții a-le cultiva din toate puterile în toate clasele societății noastre.

Credința creștină să ne fie și nouă ca și părinților noștri D-lor deputați, cea anghiră tare, pe carea să se întemeieze dezvoltarea și viitoriul nostru; ea să ne fie stéua conducătoare în mersul nostru spre perfecțiunea creștină și prin această spre bunăstare și fericire, ea să ne indice și imprime în mod sigur scopul vieții și mijlocele pentru ajungerea lui; ea să ne întărească în lupta noastră neîntreruptă pentru viață și înaintare; și tot ea să desvôlte în sufletul nostru și simțul cel sublim al dragostei evangelice, al acelei dragoste, care susține între oameni raportul creștinesc de frați și fii ai Unuia și Aceluiași Tată ceresc, al acelei dragoste, prin care prosperază toate lucrurile mari, bune și folositoare și așa și sânta noastră biserică și prin ea și clerul și poporul nostru, aceea dragoste despre care ȳce Apostolul ginților: „*de ași grăi în limbi îngeresci, de ași avé pro-rocie; de ași sci toate tainele, de ași avé totă sciința și totă credința, încât să mut și munții, de ași împărți totă avuția mea și chiar de ași da trupul meu să-l ardă, érá dragoste nu am, ni-mica nu sunt.*“

Alătura cu dragostea creștină să se mai nască din credință și cea de a treia mare virtute, ce o numim speranța creștină, care ne inspiră încrederea și convingerea învingerii în lupta noastră ȳlnică cu necazurile și greutățile vieții.

Când noi și trimițătorii noștri D-lor deputați ne vom inspira în măsură recerută de aceste trei virtuți cardinale ale creștinismului, atunci vom înainta cu pași siguri spre scopul ce urmărim, pentru-că prin ele să desvôltă în măsură tot mai mare simțul religios, cel mai sigur conducător al omienilor la împlinirea voinței lui Dumnezeu și la dobân-

direa darului și ajutoriului ceresc atât de necesar la ajungerea justelor dorințe.

De aceea să stăruim cu toții, D-lor deputați, la cultivarea tot mai mult a atinselor trei virtuți cardinale. Spre scopul acesta, să nu ne mulțămim numai cu lucrările noastre din acest sinod, ci să facem, ca lucrările noastre de aici să străbată în toate părțile eparchiei și să aducă roduri îmbelșugate ca și semênța aruncată în pământ bine roditoriu, deci să lucrăm și să stăruim pentru cultivarea tot mai mult a amintitelor trei virtuți, la toți ceilalți frați și fii ai noștri de pretutindenea, prêmurgând noi înși-ne cu exemple bune.

Se ne facem D-lor deputați cu toții adeverați părinți ai bisericii și adeverați apostoli ai clerului și poporului, imediat luminând și întărind cu cuvântul și exemplul pre toți ai noștri în credință, dragoste și speranța creștină, combătând tot ceea ce ar fi contra acestora; ér mai ales neînțelegerea și ura, ori unde s'ar observa acelea ca pe nise rele, cari subminéză dezvoltarea și împedecă ajungerea scopului nostru.

Făcând cu toții așa D-lor deputați, vom ajunge a vedé din ȳi în ȳi în măsură tot mai mare îmbucurătorul rezultat al lucrărilor noastre, și vom avé mângăerea de a fi satisfăcut așteptării trimițătorilor noștri, deci mai rugând și aici pe bunul Dumnezeu să ne ajute și El la aceste nisuințe ale noastre, binecuvântând lucrările noastre, declar sesiunea ordinară a sinodului nostru eparchial pe anul 1893 de deschisă.

Sinodul eparchial aradan.

După o lucrare intensivă de șapte ȳile sinodul eparchial aradan, întrunit în sesiunea ordinară a anului curent, s'a încheiat ieri, după ce a rezolvit toate agendele avisate de statutul organic la competența sa.

Și soluțiunile luate și de astă dată de către Sinodul nostru eparchial, sântem siguri, vor contribui în deplină măsură la înaintarea afacerilor bisericesti, scolare și fundamentale ale eparchiei.

În cele ce urméză raportăm în special despre activitatea acestui Sinod:

Sedința I.

S'a ținut la 4/16 Aprilie 1893 înainte de améȳi.

În această ȳi s'a oficiat în biserica catedrală sânta Liturgie îmbinată cu învocaarea Duchului sânt prin Pré Sântia Sa părintele Episcop I o a n M e ț i a n u, asistat de: Pré Cuvioșia Sa părintele archimandrit și vicariu episcopesc Iosif Goldiș, protosin-celul Augustin Hamsea, părinții protopresviteri: Ilie Moga, Ioan Groza, Paul Miulescu și Constantin Gurbanu și ierodiaconul Dr. Ioan Trailescu, și s'au ridicat totdeodată rugăciuni ferbinți către Cel Atotputernic pentru sufletele fericitilor întru aducere a-

minte : Archiepiscop și Metropolit Andrei baron de Șaguna, pentru episcopul Caransebeșului Ioan Popasu și pentru evlavioșii creștini Andreiu, Georgiu și Antoniu Mocsonyi de Foen și fericita întru aducere aminte Elena Ghiba Birta.

După servițiul divin, într'unindu-se deputații în sala Seminarului diecesan Pré Sântia Sa părintele Episcop Ioan Mețianu a deschis sesiunea ordinară a Sinodului eparhial din anul curent prin cuvântul de deschidere, pe care îl publicăm la alt loc, și pe carele deputații sinodali l'au ascultat cu mare atențiune și între urări de „Să trăescă Pré Sântia Sa !“

Cuvântul de deschidere, la propunerea deputatului Nicolau Zigre, în considerarea valoroselor principii dezvoltate într'ensul, sinodul în unanimitate decide a-se induce în tótă estensiunea în protocolul sinodal.

După cuvântul de deschidere, și după-ce se constată, că deputații sunt într'unți în număr spre a lua concluse valide, Pré Sântia Sa prezintă sinodului rapórtele consistoriilor plenarie dela Arad și Oradea-mare, precum și rapórtele diferitelor senate, și unele petițiuni și propuneri întrate la adresa Sinodului, cari tóte se estradau comisiunilor pentru studiere.

Sedința a II-a.

S'a ținut în 5/17 Aprilie c. după amédi la 4 óre.

După autentizarea protocolului, Pré Sântia Sa prezintă Sinodului cererile de concediu ale mai multor deputați și Sinodul acórdă concediu deputaților : Petru Anca, Avram Bêrlogea, Petru Chirilescu, Ioan Costa, Dr. Florian Duma și Dr. Atanasiu Marienescu. De asemenea prezintă înaltul Presidiu mai multe rapórte și petițiuni, cari se transpun concernintelor comisiuni pentru studiere.

Se pune la ordinea zilei raportul comisiunei organizatóre, care prin raportorul ei Vincențiu Babeș propune și sinodul iea urmatorul conclus :

Considerând, că importantele reforme politico-bisericesci, luate de actualul guvern al patriei în programul său, dacă ar ajunge a fi realizate, ar strépune tóte relațiunile familiari ale cetățenilor de pe basa lor religiósă-morală și nestrămutabilă de până acuma pe basă de drept cu totul nouă, curat civilă și prin urmare schimbăciósă ; ér de altă parte ar vătéma grav și în multe privințe drepturile și interesele vitali basate pe nealterabilele învătăuri ale lui Christos și pe legile străvechi ale țerii în tóte bisericile din țeră, prin urmare și în biserică noastră națională gr. or. română ;

Considerând, că subscrisul Sinod și-ar negli-gia oficial, impus de stat. org. §. 96, dacă față cu astfel de pericole ce amenință biserică, n'ar purta grijă pentru delăturarea lor în sfera sa de compe-

tință, chiar și în stadiul de pregătire al acestui plan problematic de reforme ;

Considerând, că reformele intenționate nu devin dintr'o trebuință generală simțită a popórelor creștine ale patriei nóstre, și că ele ar vătéma adênc și în urmare ar sgudui în mod îngrijitor sentimentele religióse-morale astădi încă adênc înrădăcinate în inimile mai ales ale credincioșilor bisericeii nóstre ;

Considerând, că introducerea matriculelor de stat și-ar greși cu desêvêrșire scopul principal, adecă cel relativ la botezurile necompetente, de óre ce ori cari altele, dar matriculele de botez și ale morților, de cari aci propriaminte și esclusiv sê lucră, nici decum nu sê pot strămută în matricule de stat ;

Mai departe, că astfelu de măsură în starea prezentă a administrațiunei nóstre politice, ar sgudui în mod serios siguritatea și autenticitatea acestor registre publice, pre lângă aceea ar impune credincioșilor bisericeii nóstre, ca contribuabili ai statului, sarcine cu totul nouă, grele și nejustificate, clerului nostru de rînd i-ar cauza o daună sensibilă în venitele sale și altmintrelea însuficiente și afară de acestea ar slăbi încâtva legătura bisericescă-spirituală dintre păstorii sufletesci și credincioșii lor ;

Că prin urmare introducerea matriculelor de stat ar fi o mesură necorespundétóre scopului ei propriu, costisítóre, de asemenea daunósă pentru stat ca și pentru biserică ;

Considerând, că cu introducerea intenționatei căsătorii civile, aședemintele sacre ale dreptului canonic matrimonial al bisericeii nóstre ar perde din autoritatea lor, vigórea legală de până acum, statul s'ar pune în contradicere cu bisericile : catolică și ortodocsă, acestea avênd și profesând căsătoria între cele 7 taine, ér statul degradând una dintre columnele bisericeii, judecătura bisericescă în afacerile matrimoniale ar fi delăturată și cununia bisericescă despoiată de valórea ei de drept, ar poté sê scadă în ochii masselor ușor confundabili prin astfelu de măsuri resvrătítóre la o ceremonie cu totul superfluă, fiind ea lipsită de tótă valórea ei practică și totuși impreunată cu unele spese : deci biserică ar fi lovită grav în două privințe, căci adecă pe de o parte prin astfelu de reforme, de și în contra intențiunilor, totuși sub egida autorității de stat, așa dícênd prin stat s'ar provoca și promova indiferentismul religios, pe de altă parte plenitudinea seculară a autorității bisericesci s'ar reduce la minimul ei ;

Considerând, că o atare devalvare fatală a străvechei autorități bisericesci ar face biserică incapabilă de a păși riguros în contra lățirei necredinței, de care tocmai în urma astor fel de reforme ar fi a sê teme, prin ce însê biserică ar deveni totdeodată incapabilă de a corespunde în deplină măsură misiunei sale politico-publice, adecă a servi ordinei politico-sociale ca ultimul, cel mai tare și mai sigur rađim, căsătoria civilă intenționată, deci

ar fi asemenea pernicioasă pentru stat ca și pentru biserică ;

Considerând, că modificarea art. de lege LIII. 1868 luată de asemenea în vedere prin programul politic bisericesc al guvernului, a unui articol de lege, care formeză sorgintea proprieă a presentelor discuțiuni confesionale, ar fi numai un pretins act de dreptate politică și de liberalism, căci apartinența confesională a cetățenilor nu constituie un interes de stat, prin urmare o restrângere prin lege a libertății naturale a părinților relativ la confesiunea copiilor lor învôlvă o spoliare de drept; așadară o astfel de modificare de lege resp. un asemenea act de dreptate nu reclamă nici din punctul de vedere al confesionalismului vre o compensațiune, nici din punctul de vedere al statului luarea ori cărei mai departe dispozițiuni legislative, cu atât mai puțin resturnarea unor înstituțiuni seculare, bine aședate și bine probate;

Mai departe considerând că acelea pretinse inconveniențe cari s'ar fi ivind pe ici pe colea la căsătoriile mixte și ale celor convertiți, la cari să și face provocare spre justificarea intenționatei reforme de căsătorie, nu-și au cauza în simultana valoare legală a dispozițiunilor incongruente ale dreptului matrimonial la diferitele confesiuni, ci în nerespectarea acestor dispozițiuni respective a legilor generale ale țării, dar astfel de casuri și de altmintrelea excepționali, ar putea să justifice cel mult oșei cari dispozițiuni legislative referitoare la esecutarea legii amăsurat esecțiunilor, acelea însă nici într'un cas n'ar putea să justifice dispozițiuni legislative atât de radicale și generale, cum ar fi intenționata regulare uniformă a dreptului matrimonial prin lege de stat din acele abuzuri — nici că celea ar fi eschise prin o atare regulare, de oșee nu există lege, carea n'ar putea fi nerespectată;

Că prin urmare o regulare uniformă prin legea dreptului matrimonial basată pe ideea căsătoriei civile obligătore nu o pretinde absolut nici un interes de stat.

Considerând în fine că interesele vitale ale statului și ale bisericii, adevă fundamentul religios-moral al familiei, evlaviôsele sentimente ale miliônelor de creștini nu pot fi făcute obiect de rivalități pentru potestatea politică;

Din tôte aceste motive, sinodul declară respective concludere, că repudiază hotărît intenționata introducere a matriculelor de stat și a căsătoriei civile obligătore ca unele reforme resvrătitore, cari nu purced din trebuințele popórelor, nu sunt justificabile prin nici un interes de stat și ar fi pernicioșe de o potrivă pentru stat, societate și biserică.

Totdeodată Sinodul recercă pe P. S. Sa Părintele Episcop diecesan, ca împreună cu Escel. Sa Părintele Archiepiscop și Metropolit și cu P. S. Sa Părintele Episcop al Caransebeșului să-și pună în lucrare întrăga influință legală atât la înaltul guvern, precum și în casa magnaților, ér în cas de lipsă prin o repre-

sentatiune omagială la Maiestatea Sa prégrătișul nostru Rege pentru ferirea sânteii nôstre biserici de pericolele ce o amenință.

În privința regulării libertății religioare de asemenea intenționate prin programul politic-bisericesc al guvernului, sinodul nu află de lipsă a-se pronunța înainte de a se publica proiectul concerninte, ci în ce privesce recepțiunea confesiunii mosaice, carea și ea formeză un punct în programul guvernului,

Sinodul declară, că condus pururea de spiritul toleranței crestine, nu se simte nici chemat, nici indemnat de a-și ridica vocea în contra unei recepțiuni formal-legale a confesiunii mosaice, până unde aceea nu va atinge principiile fundamentale ale bisericeii crestine, dar prin eventuala admitere a libertății de trecere, basată pe principiul reciprocității interconfesionale între crestini și israeliți — după convingerea sinodului — fără de o abnegațiune morală de sine, nici o biserică crestinescă nu s'ar putea simți liniștită.

Urméză raportul delegațiunei congresuale în cauza despărțirii ierarchice de cătră Sârbi și Sinodul la propunerea comisiunei făcută prin raportorul ei Nicolau Zigre, a luat următorul concludere :

Raportul în general se ia la cunoscință.

Având însă în vedere că la anul viitor se implinesc 30 de ani dela restaurarea metropoliei române și dela factica despărțire a bisericeii române de cătră biserică sêrbescă, sinodul aviséză onorabila delegațiune, ca pentru deslegarea tuturor cestiunilor pendente de despărțire, mai ales a averilor, cari după terminul provădut în legile civile pot se devină prescise pe partea contrară; până la finea anului 1895 să se pună în curgere tôte procesele de despărțire a averilor comune, având delegațiunea să raporteze despre acéta la timpul seu atât acestui Sinod, cât și Congresului național bisericesc.

Sedința a III-a,

ținută la 6/18 Aprilie c. înainte de amăzi la 10 ôre.

6. Comisiunea bisericescă referéză asupra raportului Consistorului din Arad, ca senat strêns bisericesc despre activitatea de pe anul 1892.

Se constată, că în anul 1892 au întrat la senatul strêns bisericesc 1764 piese esibitionali, că senatul bis. în anul 1892 a ținut 26 ședințe în cari sub 851 numeri seriali a resoltit 1009 piese, afară de ședințe s'au resoltit 768 și restante au remas 10 piese, că procese matrimoniale au fost 58, din cari restante din anul 1891 au fost 5, ér în anul 1892 au întrat de tot nouă provădute cu sentința forului prim 37, întregite și provădute cu sentință nouă dela forul prim au fost 12, cereri edictale 2, cereri de renouire 2. Se constată mai departe, că din 100 casuri de divorț obvenite, 65 de casuri cad pe durata unei conviețuirii dela 1—5

ani, 30 de casuri între 5—10 ani de conviețuire, ér după 10 ani abia 5 casuri la sută. Se constată că după teritoriul din cele 58 procese de divorț sunt: în protopopiatul Aradului 8, Chișineului 18, Șiriei 0, Ienopolei 7, Butenilor 1, Halmagiului 1, Radnei 8, Lipovei 0, Belințului 0, Timișorei 11, Banat-Comloșului 4, — ér actoratul fû purtat în 30 de casuri de bărbați și în 28 casuri de femei.

Procese disciplinari în anul 1892 au intrat ca nòue 16, cătră cari adaugându-se cele remase în curgere din 1891 în suma de 30, de tot au fost 46, din aceste s'au terminat 15, ér la finea anului au ramas în curgere 31.

Conclusul sinodal din anul 1892 cu privire la planul arondării celor două episcopii istorice, s'a înaintat consistoriului metropolitan.

Se constată, că în districtul consistoriului aradan — cu 11 protopresbiterate și o mănăstire — în anul 1891 am avut: Comune bisericesci matre 302, filii 110. Numerul bisericilor 330. Parochii sistematizate 383. Numerul caselor 64,168. Numerul familiilor 76,071. Numerul născuților: bărbați 7827, femei 7514, de tot 15,341, cu 572 mai puțini ca în 1891. Dintre cei născuți nelegiuiti au fost 1765, deci cu 151 mai puțini decât în 1891. Numerul repositărilor: bărbați 8129, femei 8175, de toți 16,304, adecă cu 1758 mai mulți ca în 1891. De mörte silnică au murit 74, cu 41 mai puțini ca în 1891. Numerul imigraților: bărbați 987, femei 1167, de toți 2154, cu 1996 mai puțini ca în 1891. Numerul emigraților: bărbați 1063, femei 1109, de toți 2172, cu 73 mai mulți ca în 1891.

Numerul celor trecuți la ortodoxie: bărbați 128, femei 100, de tot 228. Numerul celor trecuți la alte biserici: bărbați 31, femei 42, de tot 73, deci cu 155 au trecut mai mulți la ortodoxie, decât dela ortodoxie la alte confesiuni. Numerul poporației în districtul consistoriului aradan la finea anului 1892 a fost: bărbați 177,807, femei 174,248, de tot 352,055. Tòte aceste date sinodul le iea la cunoștință.

Se constată mai departe, că numărul conviețuirilor nelegiuite la finea anului 1892 au fost 5535, adecă cu 81 mai mic ca în 1891. Împedecați de a păși la căsătorie sunt 2989, ér liberi 1830. Împedecamentul la 1830 e canonic, ér la 1159 e civil.

Statul personal al clerului la finea anului 1892 a fost: 411 și anume: În centru la curtea episcopescă 3, la seminariul diecesan 3, la manastire H.-Bodrog 3. În clerul parochial: protopopi în funcțiune 11, parochi 154, administratori parochiali 206, capelani 27, diaconi 1, la miliție aplicați stabil 2, în alte funcțiuni 1. La olaltă 411. Din acestia sunt episcop 1; archimandrit 1; protosincel, dir. seminarial 1; protopresbiter asesor referent bisericesc 1;

ieromonach prof. la seminariu 1; ieromonachi la mănăstire 3, presbiter cassar diecesan 1; ierodiacon prof. sem. 1; protopop titular 1; preoți în retragere 6; suspinși 1.

S'au strămutat la alte parochii 4 preoți. Au repausat 10 preoți. Pe cale disciplinară s'a lipsit de caracterul oficial 1 preot, au devenit în vacanță 12 parochii, la care adaugându-se numărul parochiilor vacante de 18 din 1891, parochii vacante au fost de tòte 30 din cari sau îndeplinit: prin promovarea capelanilor 1 parochie, prin alegeri și denumiri 13, vacante au ramas 17 parochii, din cari în cursul anului present până acuma s'au îndeplinit 3 și astfel 14 parochii stau sub îndeplinire.

Personalul didactic dela Seminariul diecesan constă din 1 director-profesor din cler, 2 profesori ordinari din cler, 2 profesori ordinari mireni, 1 profesor provisor mirén.

Clerici absoluți la finea anului 1891 au fost 41, ér dintre cei absoluți în 1892 din acest district sunt 13, la olaltă 54, din cari în cursul anului 1892 au intrat în cler 8, au trecut la altă diecesă 1, au părăsit cariera 2, de tot 11, deci au mai rămas în evidență 43.

Clerici frecuanțați în 1892/3 s'au înscris în cursul III 19 înși, în c. II 19, în cursul I. 19. De tot 57. În privința cualificațiunei:

Cu pregătiri dela facultate: absoluți 3, frecuanțați 0. Cu examen de maturitate absoluți 18, frecuanțați 11. Cu VIII și VII clase gimn. absoluți 3, frecuanțați 11, cu VI cl. gimn. séu civile: absoluți 12, frecuanțați 22. Cu V eventual IV cl. gimn. și preparapdia: absoluți 7, frecuanțați 13. De tot: absoluți 43, frecuanțați 57.

(Va urma.)

Lecțiuni din Gramatica limbei Române.

În numerii trecuți din „Biserica și Școla,” colegul Boscaiu se ocupă cu cartea d-lui Ilica, asupra căreia, la timpul său, mi-am făcut și eu unele observări. Ocupându-se d-l Boscaiu cu această carte, află de bine a face unele reflecțiuni asupra observărilor mele. Și e forțe bine așa; e un bun început acesta. Căci aurul în foc se lămuresce.

Deci se-ne lămurim!

Colegul meu, Boscaiu, nu află de bine și desapróbă ținuta mea față de cartea d-lui Ilica, atribuindu-mi peccatul, că voesc a discourăgia pe d-l Ilica. Să pòte; să ñicem că are drept d-l Boscaiu, dar atunci eu nu înțeleg pe d-l Boscaiu, cum vine și ñice următoarele: „De aici se vede, că nici manualul de gramatică nu e de ignorat, de cât că acela trebuie să fie întocmit după tòte cerințele metodice moderne.” Așa e; tocmai această am ñis'o și eu; am ñis, că decă să și tipăresc astfel de cărți, acelea trebuie se corespundă întru tòte metodice mo-

derne, cea-ce, chiar și după d-l Boscaiu, cartea d-lui Ilica nu corespunde. Căci étă ce mai ȳice d-l Boscaiu: „Sunt unii, cari de și nu sunt gramatiști buni, dar cu ajutoriul manualului, propun gramatica tocmai așa de bine și cu succes, ca colegul Groșoreanu fără manual.“ Acum ași voi sē sciui, cum vor propune acești învățatori, mai puțini grămătiști, din Gramatica d-lui Ilica, decât nu e bine scrisă? Nu vor propune așa, după cum sē află în cartea d-lui Ilica? Și dacă da, atunci unde vom ajunge cu gramatica în scōla poporala? Sē nu uite colegul Boscaiu, că cartea acēsta nu e făcută pentru învățatori, ci pentru elevi. Autorul însuși mi-a ȳis, că defectele, ce sē vor fi străcurat în cartea d-sale, are sē-le îndrepte învățatoriul. Și ore cum le va îndrepta, când, după d-l Boscaiu, el însuși, învățatoriul, trebuie sē învețe din acea Gramatică? Dar sē las pe d-l autor, și sē stau numai la d-l Boscaiu. D-sa ȳice mai departe, că caut nod în papură, când îmi fac observări asupra împărțirii materialului, deore-ce, continuă d-l Boscaiu, e sciut, că numai atât propune învățatoriul, cât permite puterile și capacitatea băieților. Ei, bine; eu o înțeleg, dar sē nu uite d-l Boscaiu, că tot după ȳisa d-sale, sunt învățatori mai puțini gramatiști; ér acești puțini gramatiști, ne pricepēndu-sē la acēsta, propunēnd după cartea d-lui Ilica, se vor ingloda acolo, de unde nici că vor mai eși.

E lucru natural și sciut, că mai iute cuprinde băéțul un lucru, pe care el singur sē nisuesce a-l face. Urméză deci, că manualul — sē-l numesc așa, după d-l Boscaiu, — care și-l face băéțul în urma esplicării învățatoriului, e mai de preferit, ca manualul dat de a gata. Și eu am mare speranță, că și d-l Boscaiu va fi de acord cu mine în punctul acesta. Și decât da, atunci pentru-ce alt manual? Apoi e de sciut, că scōla nu e menită a cresce niște ómeni pasivi, ómeni trândavi, cari sē aștepte lucrul numai de a gata, ci ómeni activ, ómeni folositori societății.

E drept, că zelul e o însușire frumoasă a omului. D-l Boscaiu însē nu spune, când am ȳis eu, că e frumoasă acēsta însușire, ci sē îndestulesce a ceti numai printre șire și — ore-cum — voesce a-mē combate cu aceea, ce am afirmat eu. Da, susțin și astăȳi, dar nu numai eu, ci tótă lumea, că zelul e o însușire frumoasă, dar am sē adaug, ce am ȳis și în observările mele, că numai atunci e frumoasă însușirea acēsta, când acesteia i-sē dă o direcțiune bună, când urmăresce un scop bun. Ba chiar nici acēsta nu e de ajuns, ci, pe lângă că urmăresce un scop bun, mai trebuie sē se pricepă de ajuns respectivul individ a merge pe căile adevērate, căci la din contră, cu mult mai mult strică, de cât folosesce. Și decât acēsta e de a-sē observa în tóte lucrările din lume, atunci cu atât mai vērtos e a-se observa în a-le scōlei poporale.

Iuliu Groșoreanu.

Altuirea prin copulare.

Mai de cu primăvēră în Aprilie, altuim pomișorii, cari sunt mai subțiri, cei ce-'s numai ca o pénă de scris. Aceia se aluiesc prin copulare. Étă cum se întēmplă copularea:

Luăm mai întâiu mlădițele nobile mai alese și esaminăm bine mugurii (bobocii) de pe ele. Cei ce-'s mai în jos pe crenguță, se vēd pe deasupra, că nu sunt potrițiți, de ore-ce sunt pré mărunti; decât-i vom folosi, pot, ce e drept, sē se prindă, dér dau tare încet și târȳiu, și apoi sē póte întēmpla și aceea, că crenguțele eșite din ei sē fie pré slabe. Mugurii, ce sunt la vērful mlădițelor, sunt cu mult mai mărișori, dér nici pe aceștia nu-i putem folosi, de ore-ce lesne sē póte întēmpla, ca aceia sē nu fiă copți de ajuns. Mai buni sunt cei dela mijlocul mlădițelor, deci pe aceia-i vom folosi.

Așa déră din mijlocul mlădiței ne tăiem o bucată cu 2—3 muguri. Partea de-asupra o ciuntăm fin, chiar de asupra ochiului celui din sus, și tăietura o ungem cu nițică alifie. Decă de asupra ochiului am lăsa crenguța mai lungă, aceea tot s'ar usca cu timpul, ba ar putē chiar cauza pomului o bólă, numită cangrenă, de care se uscă și piere pomul. De-o tăiem însē scurt lângă ochiu și o ungem cu alifă, în 2 ani se vindecă de nici nu se mai cunoșce, că dóră a fost ciungărită cândva, ér înlăuntrul pomului nu se întēmplă nici o daună.

Acum luăm bucățica de mlădiță, cea taiată, cu mugurii cei buni, bine desvoltați, și o ținem în mână stângă, avēnd în drēpta bricēga bine ascuțită. Mlădița o ținem cu mugurul cel de-asupra în sus și punem ascuțitul bricēgului sub mugurul cel din jos și tragem în jos tăind mlădița pe curmeziș ca sē rămână o tăietură netedă, cam cât unghia de lungă și bine pieȳișă, adecă costișă. Tăietura acēsta o facem cu cea mai mare băgare de sēmă, dintr'o singură tăietură, ceea ce-o putem face numai decât cuțitul taie tare bine.

Acum mlădița e gata. Deci ne apucăm și pădurețul încă-lu tăiem dintr'o singură tăietură, din jos în sus, cât cotorul lui de-asupra sē fiă chiar ca cel din jos al mlădiței nobile. Trebuie însē sē băgăm de sēmă, că atât mlădița, cât și pădurețul, înainte de a-le tăia, le ștergem bine de praful, ori nășipul ce s'ar afla pe ele, de-o parte, căci ne strică cuțitul, de altă parte, căci pe tăietură nu-i ertat sē fiă nimic, ci ea trebuie sē fia gólă, curată, netedă.

Acum mlădița nobilă o aședăm cu tăietura chiar pe aceea a pădurețului, cât amēndouē sē formeze o unică mlădiță, le ținem la-olaltă cu degetul arătător și cu cel mare dela mâna stângă, stringēndu-le astfel la olaltă, apoi înfășurăm o fășiută cerată pe lângă îmbinătură și adecă numai de jumătate, că cea-l'altă jumătate a fășiutei o înfășurăm numai după ce am pus douē bețigașe (lopățele), una de-o parte și alta de altă parte a altoiului, cari es în sus de sub legătore și se înalță cam cât mlădița nobilă de sus; după ce am legat dér bine altoiul și l'am asigurat cu bățigașele acelea, apoi e gata.

Numai de cât apoi punem semn la altoiu, ca se scim ce n m e. S mnnul acesta e o bucățică de șindil  de două degete de lată și de un lat de m n  de lungă, subțirică și netedă. La un capăt i-am făcut o g urice cu o sirm  galben  de aramă (drotul s u sirma de fier nu e aș  bună, că ruginesce pr  cur nd.)

Cu firușul cel de sirm  legăm sc nduricea de altoiu, după ce am scris pe ea cu cerus  numele altoiului. Ca să se cunosc  bine scrisoarea, muiem mai int iu șindiluș  in apă. Unii scriu numele pomului pe sc ndurice cu colori ulei se, ce e lucru și mai bun, d r cu cerusa incă e bine, și de a fost șindiluș  bine netedă, nu se șterge cur nd. Astfel de semne punem numai de c t după ce am altoit ori ce pom, in ori-ce formă de altuire, ca să scim totdeuna, care ce pom este.

D I V E R S E.

* *Alegere de Metropolit.* Sinodul electoral al bisericei gr. cat. intrunit in Blaj la Dumineca Tomei anul curent, a efectuit alegerea de metropolit pentru scaunul devenit vacant prin m rtea fericitului arhiepiscop și metropolit Dr. Ioan Vancea de But sa. Cu ac st  ocaziune a intrunit voturi Ilustritatea Sa d-l Dr. Victor Mihályi de Apș  Episcopul diecesei gr. cat. a Lugosului 82, Rvds d. canonic și vicariu capitular Ioan M. Moldovanu 49,  r Rvds d. Ioan V. Russu protopopul gr. cat. al Sibiuului 36. Acestia prin urmare au intrat in ternar. Au mai intrunit voturi Il. Sa d. episcop al Gherlei Ioan Szabó 20, și Dr. A. Gramma 20 voturi.

* *Sedința publică* arangiată Dumineca trecut  de societatea de lectură a elevilor dela institutul pedagogic-teologic in sala mare a seminarului diecesan, a fost cercetată de un public ales și numeros. Disertațiunile și declamațiunile elevilor au fost succese;  r corul seminarial sub conducerea profesorului de muzică dela seminarul nostru diecesan, a executat piesele de c ntare luate in program cu tótă precisiunea și spre deplina mulțumire a publicului.

* *Tinerii meseriasi din Arad* au arangeat in s ra de Dumineca Tomii a. c. in sala dela otelul Wass o producțiune, in carea sa reprezentat „Ruga dela Chisetău,” comedie populară intr’un act de Iosif Vulcan. La ac st  producțiune a luat parte un public ales și numeros. Reprezentațiunea și c nt rile sub conducerea d-lui inv țatoriu Nicolau Stefu au fost deplin succese.

Nr. 374/1893.

E D I C T.

In urma carui  Maria Vasilescu de religiunea gr. or. română, carea și-a părăsit cu necredință pe bărbatul s u Iosif Popoviciu din Arad de 10 ani, fără a-i se sci locul intretinerii sale, se cit z  prin ac sta a se presenta inaintea

subsemnatului for matrimonial in termen de trei luni dela datul subsemnat, după care termen procesul matrimonial incaminat de actorele Iosif Popoviciu conform rezoluțiunii consistoriale dto 29 Decembrie Nr. 5790 din 1892 se va pertracta și decide și in absența ei.

Scaunul protopopesc al Aradului ca for de prima inștanț .

Arad, 31 Martie (12. Aprilie) 1893.

protopopul Aradului:

Moise Bocșanu, m. p.

C o n c u r s e.

Pentru deplinirea stațiunii inv țatoresci din Berzava, devenită vacantă, după trecerea in pensiuine a inv țatorului Paul Sierb, s  escrie concurs cu termen de alegare pe 9/21 Maiu 1893.

Emolumintele incopciate cu acest post sunt:

1) In bani gata 100 fl. 2) 1/2 sesiune p m nt parte arător, parte fânaș, prețuit in 160 fl. 3) Pentru scripturistica 10 fl. 4) Pentru curatorat 10 fl. 5) Pentru conferințe 6 fl. 6) 12 orgii lemne din cari are a inc lzi și școl  84 fl. — Suma: 370 fl. v. a.

Afară de acestea quartir liber cu 2 chilio, cuin , cămară, podrum, grajd, grădina școl i de sub Nr. 157 și dela inmort nt ri, unde va fi poștit 50 cr.

Dela recurenți s  pottesce testimoniu preparandial de calificațiune, de limba magiară și cel pușin 2 (două) clase gimnasiale ori civile, in lipsă celor cu calificațiunea c ruta mai sus, se primesc și de cei cu calificațiune mai pușin ;  r la cas, când nu vor recurge indiviđi calificați se primesc și preparanđi absoluți, dar alegerea acestora — să va considera de nimicit , — in cazul când după un an de praxă, la terminul proxim al examenelor de calificațiune, nu să va califica și se va deschide concurs nou. Cei ce vor dovedi că sunt apți a inșința cor vocal, vor fi preferiți.

Aleg ndul inv țatoriu va ocupa postul numai dela 1 Septevre a. c. și numai atunci va intra in folosirea beneficiilor incopciate cu acest post.

Recurenții vor av  a să presenta in vre-o Duminecă ori s rb tore in s nta biserică din loc spre a-și arăta desteritatea in c ntare și tipic; petițiunile astfelu adjustate, și adresate comitetului parochial din Berzava sunt a să trimite M. On. D-nu Iosif Vuculescu, inșpector de școl  in Șoimoș (p. u. M.-Radna com. Aradului) p n  inclusive 6/18 Maiu a. c.

Berzava, la 14/26. Martie 1893.

Iosif Cl mbeșiu, m. p.

Petru Baltian, m. p.

preșied. com. par.

notariul com. par.

In conșelegere cu mine: IOSIF VUCULESCU, m. p.
inșpector de școl .

—□—

S  escrie concurs pe parochia vacantă după m rtea parochului Elia Dogariu in Arad, cu termen de alegere pe 23 Maiu v. a. c.

Emolumintele:

a) Una sesiune parochială,
b) In competița de bir prefăcută in bani 300 fl. v. a. dela biserică,

e) Tot în atare competență dela magistratul orășeneș din loc 285 fl.,

d) Stolele conform usului de aici, pe baza normei stolari.

Recurenții au să producă documentele pretinse de statutul organic și regulamentul pentru parohii de clasa primă; dar vor fi primite și recursele preoților binemeritați pe terenul bisericesc, decât aceia au înaintat în etate cu conduită neexceptiionată până acum de superioritate, și pe terenul serviciului preoțesc au dat probe satisfăcătoare pentru poporul ce au păstorit.

Recursele astmod ajustate, până înainte cu opt zile de alegere să le așternă, adresate comitetului parochial, la protopopul concerninte Moise Bocșan în Arad; și tot în acest termen se pot presenta recurenții într'o Duminecă sau sârbătoare, pentru a-și arăta desteritatea în ritualele bisericești.

Arad, din ședința comit. parochial rom. gr. or. ținută în 14/26 Martie 1893.

Constantin Donu, m. p.

președ.

Iosif Moldovanu, m. p.

notariu.

Conțeles cu: MOISE BOCȘAN, m. p. protoiereu.

Conform dispozițiunii Venerabilului Consistor dto 18/30 Martie a. c. Nrul 1369 prin acesta se escrie de nou concurs pentru deplinirea parohiei a două vâcantă din comuna S.-Mihailul-român, protopresbiteratul Timișorii, clasificată de clasa a II-a, cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele anuale, împreunate cu această parochiă, se pot vedé în nrîi 34, 35 și 36 ai acestei foi din a. tr.

Recursele instruite cu documentele originale de cvalificațiune, adresate comitetului parochial din St.-Mihailul-rom., să se substernă oficiului protopresbiterat din Timișóra (Fabric); având recurenții a se presenta în vre-o duminică sau sârbătoare, înse numai o unică dată, și cu observarea §-ului 18, din reg. pentru parohii, în comuna susatinsă, spre a-și arăta în s. biserică de acolo desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: Dr. TR. PUTICI, m. p. protopresbiterul Timișorii.

Pentru deplinirea postului de învățătoriu, eventual-minte învățătoare la școla paralelă gr. or. rom. confesională înființată de nou în Chisetău, se escrie concurs cu termen de alegere pe 9/21. Maiu a. c.

Emolumentele sunt: a) salariul anual 300 fl. v. a.; b) pentru coferințe 10 fl.; c) pentru scripturistica 5 fl.; d) pentru cortel 50 fl.; e) pentru încăldirea școlei 10 metrii de lemne.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită recursele până la 8/20 Maiu a. c. părintelui protopresbiter George Crăciunescu în Bélinz p. u. Kiszető; și să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sârbătoare în biserică locală, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Chisetău, în 30. Martie 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: G. CRĂCIUNESCU, m. p. protopresbiter și inspector școlar.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pentru edificarea unei biserici gr. or. române în Șomoșcheș, comitatul Aradului, cerc Boroșineu, ce se va ține la fața locului în 20 Aprilie st. v. c.

1. Prețul de esclamarie 16,181 fl 91 cr.
2. Licitanții vor depune vadiu de 10% din prețul de esclamarie.
3. Planul și preliminarul de spese se pot vedé la oficiul parochial subscris.
4. Comitetul parochial își susține și după licitațiune dreptul de a contracta cu acela dintre licitanți, în care va avé mai multă încredere spre îndeplinirea promptă a întreprinderii.

Din ședința comitetului parochial dela 7/19 Aprilie 1893.

Terențiu Todoreanu, m. p.

președintele comitetului parochial.

Pentru zidirea unei sale de învățământ la școla gr. or. română confesională în comuna Budinț, comitatul Timișului, cercul Recașului, amésurat planului aprobat de Venerabilul Consistoriu eparchial din Arad sub 14 Iuliu 1892 Nr. 3042 să escrie licitațiune minuendă pe ziua de 23 Aprilie (5 Maiu) a. c. la 3 ore după amédi în localitatea școlei din loc.

Prețul de esclamarie este 1222 fl 48 cr. v. a.

Concurenții au să depună nainte de începerea licitațiunei vadiul de 10% în număr, séu în papire de valóre.

Resultatul licitațiunei este obligator pentru întreprindător îndată după subscrierea protocolului de licitațiune; érá pentru comuna bisericescă numai după aprobarea aceluia, din partea Venerabilului Consistoriu, când apoi să va încheiá și contractul.

Planul și preliminarul de spese, precum și condițiunile se pot vedé la oficiul parochial din Budinț.

Budinț, 4 Aprilie 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: GEORGIU CRĂCIUNESCU, m. p. protopresbiter.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Ven. Consistoriu dato 24 Iuniu sub Nr. 2135/1887 prin acesta să escrie concurs de licitațiune minuendă pentru edificarea bisericii gr. or. române din Crocna, cottul Arad, ce să va ține la fața locului în 30 Aprilie st. v. a. c.

1. Prețul de esclamarie 6332 fl 89 cr. v. a.
2. Licitanții vor depune vadiul 10% din prețul de esclamarie.
3. Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedé la oficiul parochial.
4. Comitetul parochial își susține dreptul și după licitare a contractá cu acela dintre licitanți, în care va avé mai multă încredere spre împlinirea lucrului.
5. Contractul legând va fi deobligator pentru comuna bisericescă, numai după aprobarea din partea Ven. Consistoriu diecesan.

Din ședința comitetului parochial, ținută în 21 Martie 1893.

Teodor Bodea, m. p.

preș. com. par.